

О. Остапенко,
м. Київ

СУЧАСНИЙ СТАН ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ (НА ПРИКЛАДІ ХОРТИНГУ)

Постановка проблеми. У зв'язку з окупацією українських територій Російською Федерацією Криму, збройних акцій терористів у східних регіонах нашої держави, складною соціально-політичною ситуацією країни, процесів реформування суспільних відносин які торкнулися усіх сфер соціального буття й не залишили осторонь систему військово-патріотичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Це пов'язано з тим, що система військово-патріотичного виховання безпосередньо зв'язана з освітою, обороноздатністю держави, культурним та духовним розвитком суспільства і виступає як особлива, історично обумовлена форма соціальної практики, яка містить ідеологічні, навчально-методичні, програмно-нормативні, теологічні та організаційно-педагогічні складові, покликані задовольнити потребу суспільства у військово-патріотичному вихованні підростаючого покоління.

Доцільність дослідження сучасного стану військово-патріотичного виховання учнів 4–6 класів загальноосвітніх навчальних закладів полягало у визначенні ефективних форм і методів формування в учнівської молоді готовності до військової служби і захисту Вітчизни. Аналіз сучасного стану військово-патріотичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів здійснювався за показниками ефективності роботи: організації «Пласт»; фізкультурно-оздоровчого патріотичного комплексу «Козацький гарт»; військово-спортивної гри «Сокіл» («Джура»); національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри «Хортинг–Патріот».

Аналіз актуальних досліджень. Досить детально висвітлили військові аспекти виховання патріотизму, роль патріотичного обов'язку, військово-патріотичного виховання в захисті Вітчизни, патріотичне виховання військових кадрів для зміцненні оборони країни: О. Аронов [1], В. Дзюба [3], М. Зубалій [4], Е. Єрьоменко [5], В. Івашковський [6], Г. Коломоець [7], Д. Сидорук [8], М. Тимчик [9], В. Третяков [10], В. Фарфоровський [11] Т. Шашло [12], та інші.

Зазначена проблема досліджувалась у минулі роки науковцями в наступних напрямках: військово-патріотичне виховання школярів засобами літератури та мистецтва (Д. Сидорук), оборонно-масова і військово-патріотична робота серед молоді (А. Аронов, В. Дзюба), військово-патріотичне виховання старшокласників у процесі роботи з фізичної культури (М. Зубалій), військово-патріотичне виховання школярів допризовного віку (В. Івашковський), основи військово-патріотичного виховання школярів (В. Третяков, В. Фарфоровський), виховання учнів у процесі початкового військового навчання (В. Третяков), виховання учнів на героїчних традиціях (В. Фарфоровський), педагогічні основи військово-патріотичного виховання в загальноосвітній школі (Т. Шашло) та інші.

На сьогодні в Україні провідні позиції з розробки цієї проблеми займають: І. Бех, К. Чорна (національна ідея в становленні громадянина-патріота України,

програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді), Е. Єрмоменко (розвиток національного вид спорту хортинг в Україні), В. Івашковський (формування військово-патріотичної готовності старшокласників до захисту Вітчизни), М. Зубалій (форми і методи військово-патріотичного виховання старшокласників у процесі позакласної роботи), Г. Коломоєць (всеукраїнська військово-патріотична спортивна гра «Сокіл» (Джура).

У результаті аналізу концепцій виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів можна констатувати, що у школах поступово відбувається перехід від авторитарної педагогіки до педагогіки толерантності, згідно якої навчання і виховання здійснюється з урахуванням природних здібностей і психологічних особливостей кожної особистості та спрямовується на її максимальну самореалізацію. Проте в більшості загальноосвітніх навчальних закладів виховна робота здійснюється в межах функціонального підходу до формування особистості, який передбачає такі напрями виховання як: розумовий, моральний, трудовий, правовий, фізичний, екологічний, естетичний тощо. На наш погляд, такий підхід себе виправдовує не в повній мірі. Значно ширші можливості для виховання і самовиховання школярів має аксіологічний підхід, який реалізується, наприклад, у системі виховної роботи загальноосвітньої школи № 85 м. Києва. Згідно зазначеного підходу, ядром змісту національного виховання у школі № 85 м. Києва виступає система визначених цінностей (вселюдських, національних, громадянських, демократичних, родинних, особистого життя). При цьому школярі залучаються до різноманітних видів діяльності: пізнавальної, науково-дослідної, громадсько-корисної, правової, трудової, естетичної, екологічної, спортивно-оздоровчої, військово-патріотичної, спрямованих на засвоєння системи цінностей, що включає всі аспекти виховання. У даній школі активно реалізуються програми патріотичного виховання школярів на 2015 рік (робота клубу «Пам'ять», заходи до Дня Соборності України, Міжнародного дня пам'яті Голокосту, Дня пам'яті героїв Крут, до Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав, до Міжнародного дня рідної мови, до Міжнародного дня звільнення в'язнів фашистських концтаборів, до Дня Перемоги, до Дня Європи, до Дня ветерана, до Дня Збройних Сил України, до Дня державного Прапора України, до Дня Конституції України, до Дня Незалежності України, до Дня Гідності та Свободи), проводяться: тематичні екскурсії шкільним зразковим музеєм «Захисники Вітчизни», благодійні акції – «Ангели поруч», «Парасольки миру», «Пошта пам'яті поколінь»; фестиваль дитячої творчості «Сонячні барви»; конкурс героїко-патріотичної пісні та поезії.

Очікувані результати впровадження Програми патріотичного виховання школярів в загальноосвітній школі № 85 були такі: формування у школярів характерних рис громадянина-патріота, підвищення зацікавленості учнів щодо державної служби та служби у Збройних Силах України, їх готовності до захисту України, створення ефективної виховної системи національно-патріотичного виховання молоді в школі; консолідація зусиль суспільних інституцій у справі виховання підростаючого покоління, корпоративна партнерська взаємовідповідальність учасників навчально-виховного процесу, подальший розвиток і вдосконалення волонтерського руху, збагачення і поглиблення змісту

роботи з патріотичного виховання учнівської молоді в освітньому просторі школи.

На нашу думку, головним у змісті військово-патріотичного виховання у процесі позакласної роботи серед молодших підлітків має стати духовно осмислений патріотизм, який поєднує любов до свого народу, нації, Батьківщини з почуттям поваги до інших народів, своїх і чужих прав та свобод.

Багатьма загальноосвітніми навчальними закладами України накопичений позитивний досвід організації військово-патріотичного виховання в процесі позакласної роботи із молодшими підлітками. Так, ефективним фактором військово-патріотичного виховання у загальноосвітній школі № 78 м. Києва вважають цілеспрямованість, системність, вираженість змісту і форм виховної роботи. Такі шкільні утворення, як музей історії, щотижнева газета активно сприяють формуванню світогляду школярів. У даній школі активно реалізуються нові форми військово-патріотичної роботи, спрямовані на зміцнення родинних устоїв, традицій школи, рідного краю, народу, зокрема, конкурс «Історія моєї родини», родинні вечорниці, конкурс на краще знання історії своєї школи.

Мета статі – розкриття існуючих у практиці роботи загальноосвітніх навчальних закладів протиріч щодо ефективності військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі гри «Хортинг–Патріот».

Виклад основного матеріалу. З метою виявлення організаційно-педагогічних умов активізації військово-патріотичного виховання учнів 4–6 класів у процесі гри «Хортинг–Патріот» нами вивчався існуючий стан виховної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах за показниками ефективності роботи: організації «Пласт»; фізкультурно-оздоровчого патріотичного комплексу «Козацький гарт»; військово-спортивної гри «Сокіл» («Джура»); національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри «Хортинг–Патріот» тощо.

Таблиця 1.

Оцінка ефективності військово-патріотичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах

Форми виховної роботи	Керівники гуртків та секцій з ВПВ	Учні 4-6 класів
Участь в організації «Пласт»	13,0 %	8,4 %
Участь у національній дитячо-юнацькій військово-спортивній грі «Хортинг–Патріот»	9,8 %	27,8 %
Змагання з військово-прикладних видів спорту	22,8 %	23,2 %
Участь у військово-спортивній грі «Сокіл» («Джура»)	26,7 %	21,4 %
Участь у фізкультурно-оздоровчому патріотичному комплексі «Козацький гарт»	18,7 %	11,4 %
Участь в інших формах військово-патріотичного виховання	9,0 %	7,8 %

Результати аналізу опитування свідчать, що керівників гуртків та секцій з військово-патріотичного виховання загальноосвітніх навчальних закладів

віддають перевагу таким формам: військово-спортивній грі «Сокіл» («Джура»); змагання з військово-прикладних видів спорту; фізкультурно-оздоровчий патріотичний комплекс «Козацький гарт».

Результати аналізу опитування школярів загальноосвітніх навчальних закладів свідчать, що учні 4–11 класів віддають перевагу ігровим та змагальним формам військово-патріотичного виховання (національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра «Хортинг–Патріот» – 27,8 %, змагання з військово-прикладних видів спорту – 23,2 %, участь у військово-спортивній грі «Сокіл» («Джура») – 21,4 %.

Значний потенціал, на нашу думку, у військово-патріотичному вихованні учнів загальноосвітніх навчальних закладів може відігравати інформаційно-комунікаційні технології. У залежності від домінуючого методу науковці виокремлюють дослідницькі, пошукові, творчі, ігрові, інформаційні та практично орієнтовані телекомунаційні проекти. Завдяки Інтернет-проектам їх учасники з різних регіонів, міст, області, країн світу не лише співпрацюють над цікавими і важливими проблемами, але й спілкуються з однодумцями та опонентами, пропагуючи свій досвід.

Аналіз позакласної роботи загальноосвітніх навчальних закладів з військово-патріотичного виховання, спостереження та бесід з вчителями та керівниками гуртків нами зроблено висновок, що вона ведеться несистематично і недостатньо. Ця робота реалізується переважно у формі патріотичних клубів, організації Пласт, уроків пам'яті, уроків мужності. Як показали результати анкетування школярі загальноосвітніх навчальних закладів надають перевагу ігровим, практично орієнтованим формам роботи з військово-патріотичного виховання.

Важливим внутрішнім чинником військово-патріотичного виховання виступають ціннісні орієнтації та інтереси особистості. Вони є сутнісною ознакою особистості, що зумовлює регулятивну функцію її поведінки, визначає стратегічну мету її життя.

З метою визначення пріоритетів школярів щодо військово-патріотичного виховання були опитані учнів 4–6 класів загальноосвітніх навчальних закладів, яким було запропоновано висловити свої побажання щодо активізації військово-патріотичного виховання в процесі позакласної роботи: участь у військово-спортивній грі «Сокіл» («Джура»); участь у змаганнях з військово-прикладних видів спорту; участь у гуртках, секціях та клубах військово-спортивного спрямування; участь у національній дитячо-юнацькій військово-спортивній грі «Хортинг–Патріот». Важливими чинниками щодо активізації військово-патріотичного виховання в процесі позакласної роботи були показники: інтересу учнів щодо проведення заходів з військово-патріотичного виховання та ставлення до учнів як до таких, що здатні до самостійності в процесі військово-патріотичного виховання (табл. 2).

Таблиця 2.

Пропозиції учнів 4–6 класів щодо активізації військово-патріотичного виховання в процесі позакласної роботи

Заходи, запропоновані учням	Частота вибору
Участь у військово-спортивній грі «Сокіл» («Джура»)	8,8 %

Участь у змагання з військово-прикладних видів спорту	14,5 %
Розширити мережу гуртків, секцій, клубів військово-спортивного спрямування.	11,2 %
Участь у національній дитячо-юнацькій військово-спортивній грі «Хортинг–Патріот»	24,4 %
Цікаво проводити заходи з військово-патріотичного виховання	24,6 %
Ставитись до учнів як до таких, що здатні до самостійності	16,5 %

За результатами аналізу анкет з'ясовано, що учні 4–6 класів надають перевагу національній дитячо-юнацькій військово-спортивній грі «Хортинг–Патріот», а також створення сприятливих організаційно-педагогічних умов для активізації інтересу та самостійності у вихованців.

Аналіз стану військово-патріотичного виховання учнів 4–6 класів загальноосвітніх навчальних закладів в процесі позакласної роботи показав, що традиційні форми і методи з військово-патріотичного виховання не завжди сприяють формуванню у учнів стійкого інтересу й бажання активно брати участь у запропонованих заходах. У школярів які є активними учасниками військово-патріотичних заходів спостерігається чітко усвідомлені пріоритети і цілі власного життя; мають широке коло інтересів; відвідують позанавчальні виховні заклади; показують переважно високі результати в навчанні; ведуть активну суспільну діяльність; користуються авторитетом серед свої однокласників.

Результати анкетування школярів за показниками розуміння значущості військово-патріотичного виховання дозволили охарактеризувати учнів 4–6 класів, які мають різний ступінь усвідомлення значущості військово-патріотичного виховання. (табл. 3).

Таблиця 3.

Кількісні показники ступеню розуміння значущості військово-патріотичного виховання в учнів 4–6 класів

Ступінь прояву розуміння значущості військово-патріотичного виховання	Групи	Розуміння сутності понять: «патріотизм», «військово-патріотичне виховання»			
		учні 4 класів		учні 5-6 класів	
		усього	%	усього	%
Високий	Е	23	12,9	22	12,8
	К	25	13,8	27	14,7
Середній	Е	36	21,0	32	20,0
	К	39	22,1	29	17,8
Низький	Е	76	66,1	82	67,2
	К	78	64,1	77	67,5

З таблиці 3 видно, що у молодших школярів 4 класів високий ступінь прояву розуміння значущості військово-патріотичного виховання зафіксований у 12,9 % респондентів ЕГ і 13,8 % КГ. Серед молодших підлітків 5–6 класів високий ступінь прояву розуміння значущості військово-патріотичного виховання продемонстрували

відповідно 12,8 % учнів ЕГ, у контрольних класах 14,7 % учнів. Низький рівень розуміння значущості військово-патріотичного виховання продемонстрували 66,1% молодших школярів 4 експериментальних класів і 64,1 % контрольних груп. Серед молодших школярів 4 класів низький рівень розуміння значущості військово-патріотичного виховання продемонстрували відповідно 67,2 % учнів ЕГ і 67,5 % КГ.

Характер ставлення учнів 4–6 класів до національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри «Хортинг–Патріот» визначався за допомогою анкетування, яке проводилось методом групового опитування респондентів (табл. 4).

Таблиця 4.

Кількісні показники ставлення учнів 4–6 класів до дитячо-спортивної гри «Хортинг–Патріот»

№ з/п	Характер ставлення	Група	Учні 4 класів		Учні 5–6 класів	
			усього	%	усього	%
1	Позитивно-дійове ставлення	Е	36	28,7	38	26,4
		К	35	30,2	35	26,1
2	Ситуативне ставлення	Е	74	55,4	85	57,3
		К	76	53,3	82	56,8
3	Невизначене ставлення	Е	21	15,9	23	16,3
		К	23	16,5	25	17,1

З таблиці 4 видно, що у молодших школярів 4 класів позитивно-дійове й ситуативне ставлення зафіксоване відповідно у 28,7 % і 55,4 % респондентів ЕГ і 30,2% та 53,3 % учнів КГ. Серед молодших підлітків 5–6 класів позитивно-дійове й ситуативне ставлення до дитячо-спортивної гри «Хортинг–Патріот» продемонстрували відповідно 26,4 % і 57,3% учнів ЕГ, у КГ відповідно – 26,1 % і 56,8 % учнів. Невизначене ставлення до дитячо-спортивної гри «Хортинг–Патріот» продемонстрували відповідно 15,9 % молодших школярів 4 класів експериментальних і 16,5 % контрольних груп. Серед молодших підлітків 5–6 класів невизначене ставлення до дитячо-спортивної гри «Хортинг–Патріот» продемонстрували відповідно 16,3 % експериментальних і 17,1 % контрольних груп.

Висновки. Таким чином, за підсумками експериментальної роботи щодо стану позакласної роботи загальноосвітніх навчальних закладів виділено дві групи причин, які перешкоджають успішному розв’язанню проблеми військово-патріотичного виховання школярів в організації «Пласт»; фізкультурно-оздоровчому патріотичному комплексі «Козацький гарт»; військово-спортивній грі «Сокіл» («Джура»); національній дитячо-юнацькій військово-спортивній грі «Хортинг–Патріот». Так, до інформаційних причин віднесена недостатня обізнаність учнів 4–6 класів із сутністю понять «патріотизм», військово-патріотичне виховання»; поверхове висвітлення керівниками гуртків і секцій з проблем теорії і методики військово-патріотичного виховання школярів в процесі позакласної роботи. Серед організаційних причин найбільш суттєвими є:

невідповідність організаційних форм і методів виховної роботи з військово-патріотичного виховання, яка ведеться в загальноосвітньому навчальному закладі, інтересам і потребами вихованців, зокрема, недостатнє використання інформаційно-комунікаційних технологій, дослідницьких, пошукових, творчих, ігрових інформаційних та практично орієнтованих телекомукаційних проєктів.

Перспективи подальшого дослідження з проблеми військово-патріотичного виховання школярів на прикладі хортингу набули: критерії та показники військово-патріотичного виховання школярів на прикладі хортингу та педагогічні умови військово-патріотичного виховання школярів на прикладі хортингу.

СУЧАСНИЙ СТАН ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ (НА ПРИКЛАДІ ХОРТИНГУ)

Література

1. Аронов А. А. Виховувати патріотів. Книга для вчителя. /А. А. Аронов. – М.: Просвіта, 1989. – 175 с.
2. Бех І. Д. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Д. Бех, К. І. Чорна. – К., 2014. – 29 с.
3. Дзюба В. В. Система мотивації персоналу підприємства на прикладі ВАТ «Сумихімпром» / В. В. Дзюба, Л. П. Валенкевич // Тези доповідей науково-технічної конференції викладачів, співробітників, аспірантів і студентів факультету економіки та менеджменту, присвяченої дню науки в Україні, м. Суми 18–22 квітня – 2011. – №1. – С. 129–130.
4. Зубалій М. Д. Сутність і зміст поняття «Військове-патріотичне виховання» //Освіта і управління – 2003. – №2. – Т.6. – С.110–116.
5. Єрмоменко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посібник / Е. А. Єрмоменко. – К.: Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
6. Івашківський В. В. Теоретико-методичні засади виховання старшокласників як суб'єктів громадянського суспільства: монографія /В. В. Івашківський. – К.: Паливода А.В. 2010. – с.138.
7. Методичні рекомендації щодо проведення Всеукраїнської військово-патріотичної спортивної гри “Зірниця” / Г. А. Коломоєць, В. В. Тимченко. – К., 2011. – 11 с.
8. Сидорук Д. Г. Соціологія особистості: проблеми та шляхи їх вирішення : монографія / Д. Г. Сидорук. – Хмельницький : Видавництво НАПВУ, 2000. – 88 с.
9. Тимчик М. В. Патріотичне виховання старших підлітків у процесі фізкультурно-масової роботи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / М. В. Тимчик. – К., 2013. – 222 с.
10. Третьяков В. В. Основи військово-патріотичного виховання: методич. рекомен. для СР шк. / В. В. Третьяков, В. Ф. Фарфоровській. – К., 1982 – с. 7.
11. Фарфоровский В.Ф. Военно-патриотическое воспитание школьников во внеурочное время / В.Ф.Фарфоровский. – М. : Просвещение, 1981. – 128 с.
12. Шашло Т. М. Військово-патріотичне виховання шкільної молоді / Т. М. Шашло. – К. : Рад.школа, 1969. – 239 с.

References

1. Aronov, A. A. (1989). *Vykhovuvaty patriotiv. Knyha dlia vchytelia* [To educate patriots. A book for teachers]. Moscow: Prosvita.
2. Bekh, I. D. & Chorna, K. I. (2014). *Prohrama ukrainskoho patriotychnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi* [Program of Ukrainian patriotic education of children and student youth]. Kyiv.
3. Dziuba, V. V. & Valenkevych, L. P. (2011). Systema motyvatsii personalu pidpriumstva na prykladi VAT "Sumykhimprom" [The system of motivation of the personnel of an enterprise on the example of OJ-SC "Sumykhimprom"]. In *Tezy dopovidei naukovo-tekhnichnoi konferentsii vykladachiv, spivrobotnykiv, aspirantiv, studentiv fakultetu ekonomiky i menedzhmentu, prysviachenoj Dniu Nauky v Ukraini: N 1* [Theses of reports of the scientific-technical conference of teachers, postgraduate students (the faculty of economy and management), dedicated to Science Day in Ukraine]: (pp. 129–130). Sumy.
4. Zubalii, M. D. (2003). Sutnist i zmist poniattia "Viiskovo-patriotychne vykhovannia" [The Essence and content of the notion "Military-patriotic education"]. *Osvita i Upravlinnia [Education and Management]*, 2, Vol. 6, 110–116.
5. Yeriomenko, E. A. (2014). *Khortynh – natsionalnyi vyd sportu Ukrainy* [Horting – national sport of Ukraine]. Kyiv: Palyvoda A. V.
6. Ivashkovskiy, V. V. (2010). *Teoretyko-metodychni zasady vykhovannia starshoklasnykiv yak subiektiv hromadianskoho suspilstva* [Theoretic-methodical bases of educating high school students as subjects of civic society]. Kyiv: Palyvoda A. V.
7. Kolomoiets, H. A. & Tymchenko, V. V. (2011). *Metodychni rekomendatsii shchodo provedennia Vseukrainskoi viiskovo-patriotychnoi sportyvnoi hry "Zirnytsia"* [Methodic recommendations on conducting the All-Ukrainian military-patriotic sport game "Zirnytsia"]. Kyiv.
8. Sydoruk, D. H. (2000). *Sotsiologhiia osobystosti: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia* [Sociology of personality: Problems and ways of their solving]. Khmelnytskyi: Vydavnytstvo NAPVVU.
9. Tymchyk, M. V. (2013). *Patriotychne vykhovannia starshykh pidlitkiv u protsesi fizkulturno-masovoi roboty* [Patriotic education of senior teenagers in the process of physical culture mass work]. (Candidate dissertation, Kyiv).
10. Tretiakov, V. V. & Farforovskiy, V. F. (1982). *Osnovy viiskovo-patriotychnoho vykhovannia* [Bases of military-patriotic education]. Kyiv.
11. Farforovskiy, V. F. (1981). *Voienno-patrioticheskoe vospitaniie shkolnikov vo vneurochnoie vremia* [Military-patriotic education of schoolchildren in out-of class time]. Moscow: Prosvescheniie.
12. Shashlo, T. M. (1969). *Viiskovo-patriotychne vykhovannia shkilnoi molodi* [Military-patriotic education of school youth]. Kyiv: Rad. shkola.

Олександр Остапенко. Сучасний стан військово-патріотичного виховання школярів загальноосвітніх навчальних закладів (на прикладі хортингу).

У статті розкрито доцільність дослідження проблеми сучасного стану військово-патріотичного виховання школярів загальноосвітніх навчальних закладів. Виклад змісту основного матеріалу з дослідження сучасного стану

військово-патріотичного виховання учнів 4–6 класів загальноосвітніх навчальних закладів здійснювався на основі аналізу ефективності роботи: організації «Пласт»; фізкультурно-оздоровчого патріотичного комплексу «Козацький гарт»; військово-спортивної гри «Сокіл» («Джура»); національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри «Хортинг–Патріот». Зміст основного матеріалу також розкриває організаційно-педагогічні умови військово-патріотичного виховання учнів 4–6 класів загальноосвітніх навчальних закладів та концептуальні положення про те, що на зміст військово-патріотичного виховання невпинно впливає динамічний розвиток сучасної освіти, суспільства і держави. Це вимагає нових поглядів на зміст, форми і методи військово-патріотичного виховання школярів у процесі проведення занять із національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри «Хортинг–Патріот».

Ключові слова: *військово-патріотичне виховання, позакласна робота, молодші підлітки, молодші школярі, військова служба, теорія і методика військово-патріотичного виховання, організаційно-педагогічні умови, цілеспрямованість, ефективність, систематичність, національна дитячо-спортивна гра «Хортинг–Патріот».*

В статті раскрыта целесообразность исследования проблемы современного состояния военно-патриотического воспитания школьников общеобразовательных учебных заведений. Изложение содержания основного материала из исследования современного состояния военно-патриотического воспитания учеников 4–6 классов общеобразовательных учебных заведений осуществлялся на основе анализа эффективности работы: организации «Пласт»; физкультурно-оздоровительного патриотического комплекса «Казацкая закалка»; военно-спортивной игры «Сокол» («Джура»); национальной детско-юношеской военно-спортивной игры «Хортинг–Патриот». Содержание основного материала также раскрывает организационно-педагогические условия военно-патриотического воспитания учеников 4–6 классов общеобразовательных учебных заведений и концептуальные положения о том, что на содержание военно-патриотического воспитания непрерывно влияет динамическое развитие современного образования, общества и государства. Это требует новых взглядов на содержание, формы и методы военно-патриотического воспитания школьников, в процессе проведения занятий из национальной детско-юношеской военно-спортивной игры «Хортинг–Патриот».

Ключевые слова: *военно-патриотическое воспитание, внеклассная работа, младшие подростки, младшие школьники, военная служба, теория и методика военно-патриотического воспитания, организационно-педагогические условия, целеустремленность, эффективность, систематичность, национальная детско-спортивная игра «Хортинг-Патриот»*

He modern state of military-patriotic education of students of secondary schools (for example harting).

Expedience of research of problem of the modern state of military-patriotic education of schoolboys of general educational establishments is exposed in the article. Exposition of maintenance of basic material from research of the modern state of military-patriotic education of students 4–6 classes of general educational establishments carried out on the basis of analysis of efficiency of work: organizations are «Layer»; athletic-health-improvement patriotic complex «the Cossack tempering»; viyskovo-sportivnoy game «Falcon» («Dzhura»);

national national child-youth viysko-sportivnoy game of «Khorting-patriot». The table of contents of basic material also exposes organizationally pedagogical terms of military-patriotic education of students 4–6 classes of general educational establishments and conceptual positions about that on maintenance of military-patriotic education incessantly influences dynamic development of modern education, society and state. It requires new looks to maintenance, forms and methods of military-patriotic education of schoolboys, in a process eadthrough of employments from national child-youth viysko-sportivnoy game of «Khorting-patriot».